

Rottien ja hiirien torjunta

Tehokkaan jyrnsijäntorjunnan peruselementtejä ovat ennakoivan torjunnan, loukkupyynnin ja jyrnsijämyrkkujen tasapainoinen yhdistelmä.

Ennalta ehkäisevät toimenpiteet

- Rakennustekniset toimenpiteet (pyritään estämään jyrnsijöiden pääsy sisätiloihin)
- Siivous ja jätehuolto kunnossa
- Varastoissa mahdollisimman jyrnsijätiiviit tilat ja - säilytysastiat
- Säännöllisesti tarkastettavissa syöttiasemissa on hyvä käyttää myrkyttömiä syöttejä. Syötit tarkastetaan tarpeesta riippuen kerran viikossa tai kerran kuukaudessa. Niistä näkee, milloin jyrnsijöitä on ilmaantunut paikalle ja voidaan ryhtyä tarpeen vaatimiin toimiin (esim. kutsumalla ammattitorjuja paikalle). Myrkyttömien syöttiasemien säännöllisen tarkastamisen ja muut jyrnsijähavainnot voi suorittaa myös yrityksen oma työntekijä, joka sitten ilmoittaa havainnoistaan yhteistyökumppanina toimivalle ammattitorjujalle.

Mikäli jälkiä näkyy

- On pyrittävä kartoittamaan, missä jyrnsijät liikkuvat ja onko kyseessä hiiri vai rotta. Jyrnsijöiden liikkeitä voidaan helposti kartoittaa levittämällä esimerkiksi ”jauhoviivoja” seinästä pois päin. Jyrnsijöiden jättämät jalanjäljet näkyvät hyvin näistä viivoista.
- Myös jyrnsijöiden jälkeensä jättämät ”ulostepapanat” kertovat niiden liikkeitä.

Torjuntatoimenpide

- Mikäli ennaltaehkäisevät toimenpiteet eivät auta ja jyrnsijöiden jälkiä alkaa näkyä, on siirryttävä seuraaviin menetelmiin:

Loukkupyynti

Loukkupyynnissä voidaan käyttää joko ns. tappoloukkuja tai elävänä pyydystäviä loukkuja. Molempia loukkutyyppejä löytyy sekä hiirille että rotille.

Tappoloukkujen on oltava riittävän tehokkaita (ei mitään tehottomia muoviloukkuja), jotta pyydystettävä eläin ei joudu kärsimään/kitumaan loukussa.

Elävänä pyydystävissä loukuissa voidaan käyttää syöttinä esim. ruisleipää, juustoa, viljatuotteita, keitettyä kananmunaa, kuivattuja hedelmiä yms., riippuen hiukan pyydystettävästä jyrnsijästä.

Loukkupyynnin avulla ei aina saavuteta toivottua torjuntatulosta, varsinkin rottien osalta. Rotat ovat neofobisia (karttavat kaikkea uutta elinympäristössään), siksi niiden pyydystäminen loukuilla voi olla hyvinkin haastavaa. Hiiret ja myyrät ovat luonteeltaan uteliaita (neofiilisia) ja siksi loukkupyynti niiden osalta onnistuu helpommin.

Loukkupyynnissä on muistettava, että loukut on tarkastettava vähintään kerran päivässä.

Jyrnsijämyrkyt

Suomessa hyväksytyt jyrnsijämyrkyt ovat hiilidioksidia lukuun ottamatta ns. antikoagulantteja, eli veren hyytymisen estäjiä. Kauppavalmisteet ovat pääasiassa käyttövalmiita syöttejä. Jyrnsijöille hyvin maittava syötti saattaa kelvata myös muille kuin kohde-eläimille. Syötit on siksi aina sijoitettava niille tarkoitettuihin syöttilaatikoihin, siten etteivät muut eläimet tai lapset pääse niihin käsiksi.

Mikäli torjuttava kohde on rotta, on niiden neofobisen reaktion vaimentamiseksi syöttilaatikot pidettävä siirtelemättä kunnes syönti on alkanut. Syöttilaatikot on varsinkin syönnin alettua tarkastettava säännöllisesti ja riittävän usein. Uusimmissa jyrnsijämyrkyvalmisteissa tarkastustiheys on määritetty käyttöohjeissa. Ennen syöttilaatikoiden käyttöönottoa ne merkitään, jotta kaikki laatikot ja myrkyt tulee poistettua torjuntatoimenpiteen päätyttyä. On erittäin tärkeää poistaa syötit torjuntatoimenpiteen päätyttyä, koska

antikoagulantteja sisältävät jyrksijämyrkyt ovat vaarallista jätettä. Jyrksijämyrkkujen jatkuva esilläpito voi lisäksi edesauttaa resistenssin kehittymisen jyrksijöissä.

Jyrksijämyrkkijä käytettäessä on varsinkin elintarviketiloissa, mutta myös muualla, ehdottomasti huolehdittava siitä, että niitä ei missään vaiheessa pääse sekoittumaan elintarvikkeisiin tai elintarvikkeiden raaka-aineisiin.

Syötityksen jaksotus ja syötin annostelu

Syöttiasemia (syöttilaatikoita) sijoitetaan aluksi varsin tiheään sellaisiin paikkoihin, missä jyrksijöitä jälkihavaintojen perusteella liikkuu. Sopiva aloitusannos voi olla 100 g/syöttöpiste tai valmisteen käyttöohjeen mukaisesti. Syötin kulutusta tarkastetaan kahden päivän välein kaksi ensimmäistä viikkoa, kolmannella viikolla riittää kaksi tarkastuskertaa. Tarkastuskertojen tiheys voi olla mainittu myös käyttöohjeissa.

Mikäli toistomyrkkijä (kumatetralyyli, difenakumi) käytettäessä syötti häviää kokonaan, on jatkettava suuremmalla annoksella. Syönnin vähentyessä annosta jälleen pienennetään.

Kertamyrkkijä (bromadioloni, brodifakumi, flokumafeeni) käytettäessä ei ole heti tarpeen lisätä annosta, vaikka syötti olisikin syöty loppuun. Mikäli syöttiä on vähänkin jäljellä toisella viikolla, voidaan syötin määrä puolittaa. Syöttiä ei kuitenkaan pidä päästää kokonaan loppumaan, jotta kaikki ”hitaammatkin” yksilöt saisivat osansa. Mikäli jyrksijämyrkyt käyttöohjeessa on määrätty erilainen annostus, sitä tulee noudattaa. Syötin kulutuksen tyrehtyessä on vielä suoritettava jälkihavainnot, jotta varmistutaan että torjunta on onnistunut. Mikäli jyrksijöiden jalanjälkiä edelleen havaitaan, on torjuntatoimenpidettä jatkettava ja esimerkiksi vaihdettava tehoainetta.

Täysin koskemattomat syöttiasemat voidaan poistaa kolmannella syötitysviikolla. Pilaantuneet ja roskia täynnä olevat syötit on vaihdettava tuoreisiin. Roskaiset ja poiskerätyt syötit on hävitettävä vaarallisena jätteenä.

Edelleen huomioitavaa

Syöttiaseman pitäminen ”ladattuna” jyrksijämyrkyllä ympäri vuoden ja näiden pisteiden tarkastaminen muutamia kertoja vuodessa on ehdottomasti väärä tapa torjua jyrksijöitä. Jyrksijät voivat lyhyessäkin ajassa syödä syöttilaatikon tyhjäksi ja sen jälkeen torjuntatulokset on nollassa, kunnes laatikko taas täytetään. Harvakseltaan vuodessa tapahtuvalla tarkastustiheydellä ei myöskään voida taata varastossa olevan elintarvike-erän tai rehun puhtautta.

Syöttiasemissa voidaan ympäri vuoden pitää myrkyttömiä syöttejä ja käydä säännöllisesti (kerran kuukaudessa) tekemässä jyrksijähavainnot (katso myös kohta: ennalta ehkäisevät toimenpiteet). Mikäli jyrksijähavainnot/-jälkiä havaitaan, siirytään varsinaiseen torjunta-vaiheeseen.

Bengt Lindqvist
MTT, Kasvintuotanto
31600 Jokioinen
bengt.lindqvist@mtt.fi
0400207174